

INSTITUCIONÁLNÍ FINANCOVÁNÍ VÝZKUMU A VÝVOJE V ČR

Karel Šima¹

1. ÚVOD

V současné době probíhají u nás diskuse nejen o reformě terciárního sektoru, ale i o celkové reformě systému veřejné podpory výzkumu a vývoje. Tyto dvě oblasti jsou dnes, jak se ukazuje, velmi úzce provázané a synergie jejich politik je pro další rozvoj nezbytná. Pro reformu vysokoškolského systému byl výrazným impulsem projekt OECD Tematické hodnocení terciárního vzdělávání (*Thematic Review of Tertiary Education*), které v ČR proběhlo v roce 2006. Změnám v systému VaV, které jsou již delší dobu předmětem debat a v současnosti se jim dostává nové dynamiky², takový impuls zjevně chybí. Je proto důležité hledat cesty, jak jinak využít mezinárodních zkušeností a analytického potenciálu mezinárodních výzkumů zabývajících se právě tímto tématem. Tato studie je dílčím příspěvkem k těmto diskusím, a to konkrétně k problematice institucionálního financování, která je dlouhodobě středem zájmu všech aktérů českého systému VaV.

2. METODIKA

Tato analýza vychází z metodiky, která byla vytvořena v rámci projektů PRIME Network of Excellence – jedné z evropských sítí výzkumných institucí zabývajících se dlouhodobým výzkumem systémů a politik financování vědy a inovací. Jejím cílem je přinést nové metody analýzy, které by odpovídaly na současné proměny systémů výzkumu a vývoje jako je např. proměňující se struktura veřejného sektoru VaV (viz BARRÉ, 2006).

Jedním z hlavních problémů tohoto výzkumu se ukázala otázka indikátorů vědy a technologie, které umožňují analýzu systémů financování a jejich využití pro formulaci politik výzkumu. Tato oblast zažila v posledních dekádách bouřlivý rozvoj a vytvořila

si robustní mezinárodní institucionální základnu v podobě národních statistických institucí a statistického aparátu OECD. Metodicky je založena na Frascati manuálu a na něm založených dotazníkových šetřeních. Na přelomu tisíciletí však vyvstala potřeba hledat nové postupy, které by odpovídaly na současné výzvy politik VaV.

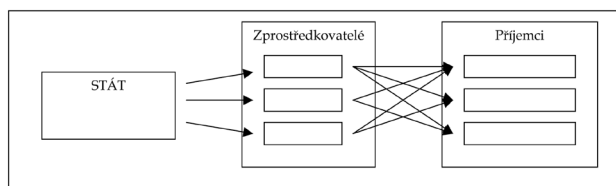
Jednou z takových výzev jsou i současné proměny systémů veřejné podpory VaV. Zatímco klasické schéma Frascati manuálu staví na logice vstupů a výstupů agregovaných na národní úrovni, současné sítě produkce vědění vykazují větší a větší diferencovanost a vzájemnou propojenost, která není klasickými indikátory vědy a technologie zachytitelná. Vyžaduje to nejen zapojení dalších úrovní analýzy (až na úroveň institucí), ale také vytvoření nových kategorií popisujících propojení a vazby mezi jednotlivými aktéry systémů VaV (BARRÉ et al. 2007), a právě otázky financování vědy z veřejných prostředků jsou jednou takovou oblastí, které jsou předmětem výzkumu dvou projektů v rámci PRIME Network of Excellence³, z jejichž metodiky vychází následující analýza. Východiskem této metodiky je zjištění, že jakkoli robustní a uznávaná jsou data produkovaná OECD, k formulaci a transformacím politik financování VaV v dnešní době nestačí (LEPORI, 2006; IRVINE et al. 2006). Zájem by měl být přesunut od indikátorů zaměřených na vstupy (výdaje, lidské zdroje) k indikátorům definovaným na základě finančních toků mezi státem, zprostředkovateli (*intermediary bodies*) a příjemci (*performers*). Cílem je tak analýza alokačních mechanismů, resp. nástrojů financování, a to jak kvalitativní, tak kvantitativní. Nejobecnější schéma je zobrazeno na následujícím obrázku. Je nutné zdůraznit, že tento terminologický aparát neodpovídá vždy jednoduše specifickým národním

¹ Za cenné informace při vypracování této studie vděčím ing. Františku Hronkovi, za což mu patří můj dík.

² Viz CÍLE REFORMY SYSTÉMU VA V, 2007; cíle jsou uvedeny v materiálu Informace z 223. zasedání Rady pro výzkum a vývoj, které se konalo dne 11. května 2007.

³ První projekt, probíhající v letech 2005-2006, pod názvem *Developing Indicators on Public Project Funding of Research Activities* měl za cíl komparativní analýzu projektového financování v několika evropských zemích. Druhý projekt *Public Funding of Research Activities in CEECs*, na kterém se v letech 2006-2007 účastní Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i., se zabývá analýzou systémů financování VaV ve třech zemích střední a východní Evropy (ČR, Polsko, Estonsko).

kategoriím. Tak se v českém případě nekryje přesně označení poskytovatelé s pojmem zprostředkovatelé, protože někteří poskytovatelé nesplňují podmínku institucionálního oddělení od příjemců. Zřejmé je to především v případě AV ČR, která, ač definovaná jako poskytovatel, nevykazuje (přes výrazné změny po aplikaci zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích) jasné oddělení a nezávislost mezi úrovní, která přesun prostředků zprostředkovává a která je příjemcem; např. Akademická rada AV ČR, která rozhoduje o rozdělení prostředků na výzkumné záměry, je volena Akademickým sněhem AV ČR, jenž je tvořen z velké části zástupci samotných příjemců. I v případě některých „malých“ poskytovatelů (ČÚZK, NBÚ, SÚJB) však toto rozdělení nehraje významnější roli. Roli státu v následujícím schématu hraje částečně v ČR Rada pro výzkum a vývoj, která je jako odborný a poradní orgán vlády ČR pro oblast výzkumu a vývoje zabezpečuje i konstrukci návrhu výdajů na VaV ve státním rozpočtu.

Důležitým aspektem této metodiky je tzv. bottom-up přístup, tj. analýza faktických alokačních mechanismů nejen tak, jak jsou normativně nastaveny „shora“, ale také jakým způsobem skutečně na jednotlivých úrovních probíhají. Tak je možné poukázat na časté problémy (i v českém případě) spojené s odlišným postavením a pozicí jednotlivých aktérů a z toho vyplývajících partikulárních strategií, které tvoří dynamiku celého systému.

V rámci tohoto bottom-up přístupu je pak možné definovat základní kategorie, které odpovídají faktickému fungování systému. Pro následující analýzy budu vycházet z mezinárodně uznávaného a historicky se ustavivšího rozlišení institucionálního a projektového financování, která ve všech aspektech neodpovídá českému rozdělení na institucionální a účelové financování⁴. Výchozí a nejobecnější (vždy

spíše předpokládaná než přesně vymezená) definice tvrdí, že institucionální financování (*general, core, base funding*) se děje prostřednictvím celkové sumy peněz, která je na delší časové období určena jedné instituci, obvykle zahrnující především provozní náklady a mzdy zaměstnanců. Oproti tomu projektové financování je charakterizováno finanční částkou, která je určena týmu nebo jednotlivci na výzkumné aktivity omezené v rozsahu, rozpočtu a čase (LEPORI, 2006; GEUNA 2001) obvykle na základě podání návrhu projektu. Jak se dnes ukazuje, kompetitivní charakter tohoto typu nástrojů není nutnou podmínkou jejich odlišení od financování institucionálního. Projektovým financováním tak můžeme chápat i přímý smluvní výzkum (*direct contracts, „zakázky“*) a naopak se dnes objevují funkční nástroje kombinující jistý prvek kompetitivnosti s institucionálním financováním. Bez toho, abychom se pouštěli do složité diskuse o ideálním poměru projektového/institucionálního financování, je možno konstatovat, že ve většině evropských zemí se dnes poměr obou typů financování pohybuje od 1:2 po 1:3 ve prospěch institucionálního (LEPORI, 2006) s několika extrémními výjimkami (např. pobaltské státy), přičemž trend posledních třiceti let (v západoevropských zemích) je postupné narůstání projektového financování.

V následujícím textu bude z hlediska těchto kategorií analyzována pouze institucionální podpora, jak je definována zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, ve znění pozdějších předpisů, a v nařízení vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů. Pozornost bude věnována na třech úrovních finančních toků (stát, zprostředkovatelé, příjemci) nástrojům financování, alokačním mechanismům a jejich kritériím a také dopadu na systém financování VaV v ČR.

3. PRÁVNÍ RÁMEC

Z hlediska právního rámce financování vědy v ČR by se výše popsaná typologizace nástrojů financování zdála

⁴ V této studii jsou tedy pojmy institucionální/projektové financování používány jako základní analytické kategorie, a nekryjí

se tudíž přesně s terminologií používanou v zákoně č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, ve znění pozdějších předpisů.

	Výzkumný záměr	Specifický výzkum na vysokých školách	Mezinárodní spolupráce
Definice	Vymezení předmětu výzkumné činnosti právnické osoby nebo organizační složky, jeho cílů, strategie, nákladů a předpokládaných výsledků, který zajišťuje v základním nebo aplikovaném výzkumu, s výjimkou průmyslového výzkumu, její koncepční rozvoj na období 5 až 7 let	Část výzkumu na vysokých školách, která je bezprostředně spojena se vzděláváním a na níž se podílejí studenti	Spolupráce realizovaná na základě mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána Poplatky za účast v mezinárodních programech, členství v mezinárodních organizacích, finanční podíl ČR projektů mezinárodní spolupráce
Příjemce - poskytovatel	Příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce, organizační složky územního správního celku - zřizovatel Veřejné vysoké školy - MŠMT Vojenské vysoké školy - MO Policejní vysoké školy - MV Ostatní právnické osoby - MŠMT Organizační složky ČR - MŠMT	VŠ - příslušní poskytovatelé	
Způsob poskytnutí	Po zhodnocení VZ a předchozích výsledků činnosti příjemce	Podle předpokladů daných dosavadní úspěšností při uplatnění výsledků, počtu studentů v jednotlivých typech akreditovaných studijních programů a kvalifikační struktury akademických pracovníků Kritéria a postupy stanovuje prováděcí předpis (tj. Nařízení vlády č. 462/2002 Sb.)	Na základě žádosti uchazeče vybraného v příslušném programu mezinárodní spolupráce ve VaV Poplatky za účast v mezinárodních programech - podle smluv k tomu uzavřených
Kritéria		Podíl prostředků poskytnutých VŠ k celkovým prostředkům vydaných poskytovatelem VŠ násobený podílem prostředků s prokazatelně uplatněnými výsledky Podíl doktorandů VŠ na celkovém počtu doktorandů VŠ Podíl magisterských absolventů na celkovém počtu absolventů magisterského studia všech VŠ Podíl přepočteného počtu profesorů Podíl přepočteného počtu docentů	

Podmínky poskytnutí	VŠ - v předchozím kalendářním roce obdržely veřejné prostředky na VaV, poskytl informace o výsledcích VaV, měly doktorandy nebo magisterské studenty v posledním ročníku Na základě žádosti předkládané poskytovateli		
Způsob využití nákladů	Výzkum prováděný pouze příjemcem, včetně infrastruktury		
Uznané náklady	Osobní náklady na výzkumné zaměstnance, techniky a další pomocný personál Náklady na přístroje, stroje, zařízení, pozemky, budovy ad. používané výhradně pro výzkumnou činnost v přímé souvislosti s činností VZ Další provozní náklady Služby Cestovní náhrady Ostatní režijní náklady	Osobní a věcné náklady spolupráce studentů magisterských a doktorských programů při řešení projektů a výzkumných záměrů Osobní a věcné náklady společného výzkumu akademických pracovníků a studentů Náklady na výzkum při přípravě diplomových a disertačních prací	
Náležitosti návrhu	Informace o uchazeči (složení a struktura orgánů instituce, výroční zprávy za 5 let, vymezení podílu VaV na celkové činnosti, údaje o mezinárodní spolupráci, rozpočet v posledních 5 letech) Podrobný popis VZ (současný stav bádání v oboru, vztah k výzkumnému zaměření uchazeče, hlavní výsledky VaV, předmět, cíle, strategie, metody, časový harmonogram VZ, předpokládané výsledky) Personální zabezpečení (jmenný seznam, věková a kvalifikační struktura, výsledky členů týmu) Prostorové a technické zabezpečení (stávající, nutné pro činnost VZ) Specifikace a zdůvodnění nákladů, finanční zdroje Jazyk návrhu		

Způsobilost uchazeče	Právnícká osoba se sídlem v ČR, organizační složka, organizační jednotka MO nebo MV, zabývající se VaV Předmětem činnosti je výzkum, což je uvedeno ve zřizovací listině, společenské smlouvě, stanovách nebo podobném dokumentu Pro jiné uchazeče než veřejné a státní instituce – oddělené účetnictví, zisk využíván k podpoře VaV ad.
Hodnocení	Hodnotící komise, případně meziresortní hodnotící komise Složení komise, nepodjatost členů, způsob činnosti, nakládání s údaji
Lhůty	Stanovení veškerých náležitostí poskytovatelem – do 90 dnů před termínem předložení návrhu Návrh – do 60 dnů od začátku roku, který předchází prvnímu roku poskytnutí podpory Žádost – nejpozději 60 dnů před začátkem kalendářního roku, ve kterém má být podpora poskytnuta Rozhodnutí – do 30 dnů od zahájení kalendářního roku, ve kterém má být podpora poskytnuta

v ČR neproblematickým úkolem. Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů (Zákon, 2007) totiž definuje jednotlivé „způsoby poskytování podpory“ buď jako „účelovou podporu“ nebo jako „institucionální podporu“. Nařízení vlády č. 461/2002, resp. č. 462/2002 Sb., pak v obou případech poměrně přesně vymezuje nejen konkrétní nástroje financování, ale i podmínky poskytnutí podpory, uznané náklady a dokonce náležitosti, které mají některé nástroje splňovat. V případě právních norem „institucionální podpory“ je vymezení shrnuto v předchozí tabulce⁵.

Z tabulky je zřejmé, že velkou část údajů o poskytování jednotlivých finančních prostředků jednotlivými nástroji stanovují právní předpisy poměrně přesně. Některá pravidla jsou formulována velmi podrobně (jako v případě náležitostí žádosti o VZ a jejich předávání), jiná pravidla (např. kritéria hodnocení VZ) nejsou v těchto právních úpravách obsažena vůbec anebo jen velmi obecně. Vzhledem k tomu, že úprava institucionální podpory nezahrnuje, podobně jako v případě účelové podpory, ustanovení o nezbytnosti vypracování zadávací dokumentace poskytovatelem, vykazuje Nařízení č. 462/2002 Sb. některé charakteristiky uváděné obvykle v této zadávací dokumentaci, na druhé straně však nestanovuje jiná obecná pravidla, která by zajišťovala institucionální charakter vyjmenovaných nástrojů financování. Z hlediska definice institucionálního a projektového financování VaV tak ponechávají konkrétní podobu jednotlivých nástrojů do různé míry na samotných poskytovatelích.

V případě mezinárodní spolupráce jsou legislativní úpravy pochopitelně nejméně specifikovány, protože zahrnují především odkazy na mezinárodní smlouvy, v rámci nichž jsou tyto výdaje upraveny. Změny připravované podle poslední novely (Zákon č. 171/2007 Sb.) však přinášejí do této kategorie podpory výrazně nové možnosti a jejich uplatnění bude nadále komplikovat její institucionální charakter.

Specifický výzkum je definován z hlediska kritérií pro rozdělování finančních prostředků, méně již

z hlediska konkrétních postupů alokace. Množství prostředků je určeno formulí, z níž jsou jmenovány jednotlivé proměnné, nejsou však vymezeny jejich příslušné váhy. Z pěti stanovených hledisek jsou všechna založena na klasických *input* kritériích, tj. pro instituce vyjadřují hodnotu vstupů VaV – výši finančních prostředků přijatých na VaV z veřejných prostředků (1. kritérium), počty studentů (2.–3. kritérium) a lidské zdroje (4.–5. kritérium).

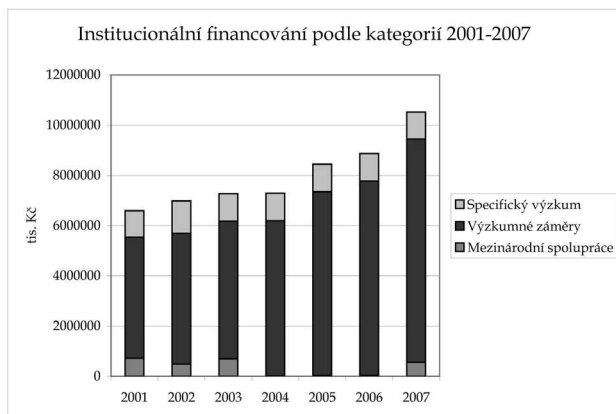
Forma podpory definovaná jako výzkumné záměry je charakterizována nejpodrobněji z hlediska administrativních procedur, které jsou nezbytné k jejímu získání. Jsou stanoveny postupy, které musí poskytovatelé dodržet při rozhodování o udělení podpory a kritéria, která mají být při žádání o podporu uvedena. Ta jsou definována čistě jako *input* kritéria – lidské zdroje, materiální zabezpečení a plánovaná činnost. Samotný mechanismus alokace prostředků, tj. váha a zhodnocení kritérií, je ponechán na *peer review* hodnocení, pro něž jsou upraveny základní procedury, přičemž se předpokládá, že jejich naplnění bude realizováno jednotlivými poskytovateli.

4. ALOKAČNÍ MECHANISMY INSTITUCIONÁLNÍHO FINANCOVÁNÍ

Jak bylo konstatováno výše, z hlediska použité metodiky nejsou samotné alokační mechanismy tvořeny jen právním rámcem, ale do značné míry i procedurami, které je realizují na úrovni poskytovatelů a příjemců. Pro analýzu českého systému institucionálního financování VaV je nejprve nutné kvantitativní zhodnocení jednotlivých kategorií podpory, a především jejich relativní důležitost v celku institucionální podpory VaV. Následující údaje vycházejí z dat uvedených v návrzích na rozdělení výdajů na VaV v návrhu na státní rozpočet, které uvádějí také informace k letům předcházejícím příslušnému roku návrhu státního rozpočtu, a to za léta 2003–2007.

Celkový nárůst institucionálního financování tvořil v posledních sedmi letech především nárůst v kategorii výzkumných záměrů, zatímco výše prostředků na specifický výzkum stagnovala, a to i v nominální hodnotě. Kategorie mezinárodní spolupráce zaznamenala v letech 2004–2006 propad, protože v té době již nemusela Česká republika jako člen Evropské unie

⁵ V tabulce jsou údaje rozděleny podle toho, kde jsou obsaženy. Údaje ze Zákona č. 130/2002 Sb. jsou v neproložených částech, údaje z Nařízení č. 462/2002 Sb. jsou uvedeny v šedě proložených rádcích.

Zdroj: Návrh výdajů státní rozpočtu na VaV 2003–2007; RVV⁶

platit poplatky do Rámcových programů Evropské unie⁷. Pro rok 2007 však byly do této kategorie naplánovány, jak bylo uvedeno výše, další platby, především kofinancování strukturálních fondů a další platba do Rámcového programu. Vzhledem k tomu, že se jedná o finanční toky, které nespádají i do široké definice institucionálního financování, jak je mezinárodně používána, a tvoří v celkovém objemu prostředků nejméně stabilní a nejmenší součást, nebudu se jimi dále zabývat.

Pro další analýzu je nutno postoupit od kategorií definovaných právními úpravami k zprostředkovatelům financování, kteří jednotlivé nástroje financování realizují. Z výše uvedených budou nyní zahrnuti pouze výzkumné záměry a specifický výzkum.

4.1 Specifický výzkum

V případě specifického výzkumu je situace finančních toků zdanlivě jednoduchá. Zprostředkovatelem je zde Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo obrany, přičemž druhé jmenované poskytuje jedné VŠ - Univerzitě obrany - částku odpovídající 2 procentům celkové sumy. Rozhodující část pro zbý-

vající vysoké školy je poskytována na základě formule, která zahrnuje výše jmenovaných pět kritérií⁸:

$$Q_{ri} = c_i^g \cdot [H_i^q (s_i \cdot w_s + a_i \cdot w_a)^{(1-q)}]^{(1-g)} ;$$

- c_i vyjadřuje podíl i -té VŠ na prostředcích na VaV pro všechny VŠ v předcházejícím roce korigovaný mírou úspěšnosti za poslední tři roky, tj. množstvím prostředků s registrovaným výstupem v RIV
- H_i vyjadřuje vhodnost struktury akademických pracovníků, tj. podílu profesorů, resp. docentů na celkovém počtu akademických pracovníků⁹
- $s_i \cdot w_s + a_i \cdot w_a$ vyjadřuje podíl studentů podílejících se na specifickém výzkumu VŠ na všech studentech VŠ v ČR, tj. počtu studentů v doktorském studiu a počtu absolventů magisterského studia

Vypočítaný podíl se pak dosadí do vzorce, který zohledňuje podíl VŠ na institucionálních financích v předchozím roce a disponibilní prostředky ministerstva:

$$I_i = I_{sv} \cdot (w_r \cdot Q_{ri} + w_m \cdot Q_{mi})$$

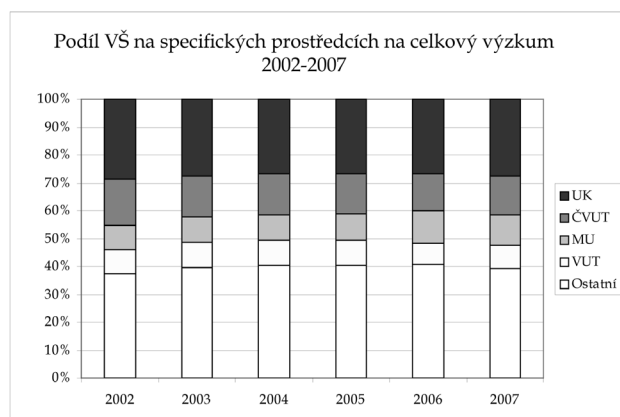
Pro jednotlivé oblasti, stejně tak jako pro jednotlivá kritéria, jsou pak určeny váhy a výsledná výše udělených prostředků je tedy vážený aritmetický průměr tří agregovaných dílčích hodnocení korigovaný opět váženou výší prostředků přidělených VŠ na specifický výzkum v předcházejícím roce. Z uvedeného je zřejmé, že výsledek výpočtu je zásadě závislý na užitých vahách, které jsou každoročně stanovovány MŠMT. Ty však společně s celkovým nastavením formule vykazují v posledních letech poměrně výraznou stabilitu v rozdělování dotací na specifický výzkum mezi konkrétní VŠ. Vývoj podílu jednotlivých VŠ na celkové dotaci je znázorněn v následujícím grafu.

⁶ Pro rok 2007 se jedná o údaj, který odpovídá schválenému rozpočtu, tj. nevyjadřuje faktické čerpání prostředků.

⁷ V roce 2005 tvořily výdaje na mezinárodní spolupráci pouze poplatky na programy PRODEX, COST, EUREKA, IEA a Institut von Karman; v roce 2006 na programy a instituce COST, EUREKA, PECS, Von Karman Institut of Fluid Dynamics, OECD, IEA a SENDD.

⁸ Viz komentář ke vzorci; http://www.msmt.cz/uploads/soubory/vyzkum_a_vyvoj/Spec_vyzkum_VVS/Koment_vypoctu_vzorec2006.htm

⁹ Na nevhodnost použití podílu na akademických pracovnících VŠ vzhledem k tomu, že u ostatních kritériích je využito podílu na celkových údajích za všechny VŠ v ČR, bylo již několikrát poukázáno; viz TALAŠOVÁ, BEBČÁKOVÁ 2007; FISCHER, JEŽEK, TREMLOVÁ 2006.

Zdroj: Data pro výpočet SP 2003–2005, MŠMT

Největší podíl finančních prostředků na specifický výzkum – asi 60 % – získávají čtyři největší univerzity, jejichž podíl se celkově od roku 2003, kdy byla stanovena současná formule, nezměnil. V případě ČVUT, VUT, UK došlo k mírnému poklesu, který byl, jak je možné usuzovat vzhledem ke kritériím použitým ve formuli, způsoben především relativním úbytkem počtu jejich studentů vzhledem k celkové kvantitativní expanzi vysokoškolského systému. K nárůstu došlo pouze v případě MU, v jejímž případě je to výsledkem rapidního nárůstu kritéria obdržených dotací na VaV v předchozím roce – v letech 2002–2006 trojnásobný (!) nárůst. Z toho je možné vyvodit, že samotný specifický výzkum jako nástroj financování VaV na VŠ je z hlediska probíhajících změn nastavení příliš stabilně v kritériích postihujících výzkumnou činnost VŠ. Jednou z možností je úprava nastavení první oblasti kritérií, tj. zvýraznění *output* kritérií jako je počet výsledků VaV z databáze RIV v Informačním systému VaV¹⁰ nebo výše finančních prostředků získaných VŠ ze soukromých zdrojů, což by umožnilo zapojit do motivační stránky nástroje specifického výzkumu hojně diskutovaný cíl zvýšit propojení VaV na VŠ se soukromým sektorem. Změnami financování se zabývala v loňském roce i Rada vysokých škol, jejíž návrhy směřovaly k navýšení stagnující výše prostředků, k úpravě formule v podílu profesorů a docentů (viz výše), k zohlednění výstupů místo vstupů, k možnosti zadávat výsledky do databáze RIV a k otázce legisla-

tivní úpravy vymezení cílové skupiny specifického výzkumu¹¹.

Samostatným problémem specifického výzkumu pak je rozdělování finančních prostředků mezi fakultami jednotlivých VŠ a jejich využití v rámci samotných fakult. Vzhledem k tomu, že právní úprava, stejně jako pravidla zprostředkovatele stanovují pouze obecné, resp. žádné zásady pro využití, otevírá se zde poměrně značný prostor pro vlastní institucionální strategie VŠ. Vnitřní alokační mechanismy však samotné VŠ zpravidla nezveřejňují a na samotné způsoby využití lze usuzovat z jednotlivých případů. Ve svých výročních zprávách se VŠ ve většině omezují na konstatování, že prostředky byly využity v souladu se zákonem. Na základě provedených sond je možné usuzovat, že značná část prostředků je mezi fakulty rozdělována podle formule MŠMT¹², případně její upravené podoby. Sledují-li ojedinele VŠ, jak byly tyto prostředky použity na fakultách, jako v případě Masarykovy univerzity v Brně pro rok 2004 (Výroční zpráva o činnosti, 2005), ukazuje se, že fakulty z těchto fondů hradí především osobní náklady a poté výdaje nejrůznějšího druhu od informačních a knihovnických služeb po mobilitu studentů i akademických pracovníků. V některých případech jsou z prostředků na specifický výzkum na úrovni VŠ (MZLU, UK¹³) nebo na úrovni fakulty (FHS UHK, FF UK, PF MU, FS VŠB-TU, FT, TU) pořádány interní grantové soutěže, což může působit poněkud paradoxně, představuje to však zřetelně transparentnější alokační mechanismus než v jiných uvedených případech.

Z hlediska uvedených mechanismů na úrovni zprostředkovatele tedy splňuje specifický výzkum jako nástroj financování základní charakteristiky institucionálního financování. Paradoxně však výchozí definice tohoto způsobu financování jeho instituci-

¹¹ Bylo navrhováno změnit formulaci o možnosti využití v Nařízení č. 462/2002 Sb., § 2 odst. 3 – „výzkumná činnost, na které se podílejí studenti vysokých škol“ – doplněním o akademické pracovníky. Tím by však byl oslaben nárok studentů na tyto prostředky a Studentská komise RVŠ se také ohradila proti této změně usnesením z října 2006 (ZÁPIS 2006).

¹² Tak je tomu minimálně u ČVUT, ZČU, UPa, UPOL.

¹³ Většina prostředků určených na specifický výzkum na UK je převedena na Grantovou agenturu UK, zbytek je rozdělován na fakulty podle formule MŠMT.

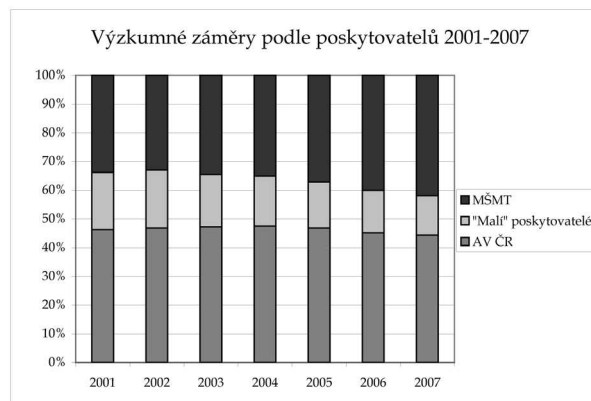
¹⁰ Tímto směrem upravenou formuli navrhla v nedávné době Jana Talašová a Iveta Bečáková; viz TALAŠOVÁ, BEČÁKOVÁ 2007

onální charakter zpochybňuje, neboť jeho v zákoně definovaným účelem má být podpora zapojení studentů do výzkumných aktivit VŠ. Z těchto důvodů pak je principiálně velmi obtížné posoudit, zda tento účel splňuje, či nastavit jakoukoli zpětnou vazbu, která by hodnotila jeho efektivitu. Důkazem paradoxního postavení financování specifickým výzkumem je také v posledních letech rozšiřená praxe interních grantových agentur univerzit (GA UK, GA JÚ, CIGA ČZU, IGA MZLÚ), které své každoroční grantové soutěže zaměřují výhradně na podporu doktorandských a magisterských výzkumných projektů, na kterých studenti pracují ve spolupráci se svými školiteli. Dochází tak zjevně k prostupování institucionálního a projektového financování. Bude proto nutné vyjasnit si, co by mělo být cílem tohoto nástroje. V případě, že je jím financování VaV prováděného studenty (se samozřejmě spoluprací akademických pracovníků), je nutno položit si otázku, zda by nebylo efektivnější uvedené mechanismy propojit a financovat tak přímo interní grantové agentury univerzit, tj. vydělit je z institucionálního financování, které by nemělo být definováno svým účelem, nýbrž by mělo maximálně odpovídat „neadresnosti“ tohoto alokačního mechanismu.

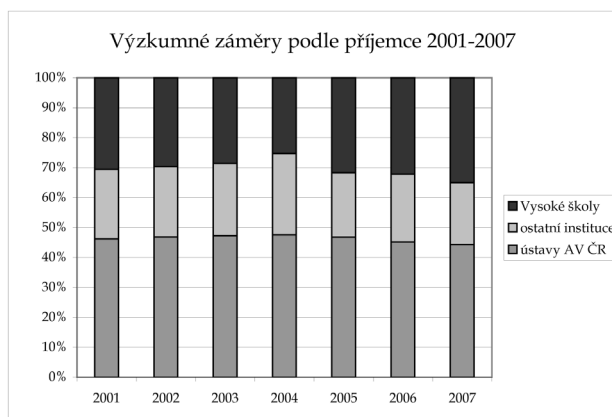
4.2 Výzkumné záměry

Otázka výzkumných záměrů je z hlediska objemu prostředků podstatně významnější a také mnohem komplikovanější. Jak již bylo popsáno, pro tento způsob institucionálního financování VaV je v právních normách určen zprostředkovatel jen obecně. Jako výsledek historického vývoje, z velké části již před rokem 1989, vznikla v ČR situace, kdy jsou poskytovatelé chápány na jedné straně všechna ministerstva, na straně druhé Akademie věd ČR a několik vládních úřadů. Již zde vzniká otázka, zda je při takovém počtu zprostředkovatelů účelné definovat jeden nástroj financování, protože se nutně objeví více alokačních mechanismů (viz metodologický úvod); nebo naopak, zda je efektivní udržovat tak velký počet poskytovatelů, mají-li být prostředky rozdělovány podle jednoho mechanismu.

Na grafu zobrazujícím celkové institucionální financování v ČR byl zřetelný rychlý nárůst objemu prostředků na výzkumné záměry. Následující grafy zobrazují jejich procentuální rozdělení podle poskytovatelů a příjemců v rozmezí let 2001–2007.

Zdroj: Návrh výdajů státní rozpočtu na VaV 2003–2007; RVV

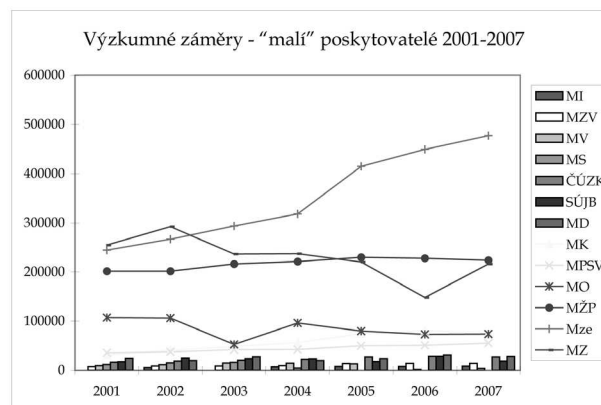
Zdroj: Návrh výdajů státní rozpočtu na VaV 2003–2007; RVV

V posledních sedmi letech se vyrovnal podíl zprostředkovaných prostředků AV ČR a MŠMT, ne však podíl financí určených VŠ, resp. ústavům AV ČR. Rozdíl tvoří výzkumné záměry MŠMT, které byly poskytnuty jiným subjektům, především soukromého sektoru (viz dále), a jejichž objem v letech 2001–2004 výrazně narostl. Z rozdělení podle příjemců však také vyplývá, že od roku 2004 (tj. od aplikace nového rozdělování výzkumných záměrů MŠMT – viz dále) narostl podíl všech VŠ o 10 %, a to především na úkor „malých“ poskytovatelů a jejich výzkumných záměrů.

Z následujícího grafu je zřejmé, že u většiny z „malých“ poskytovatelů finance určené na výzkumné záměry buď absolutně stagnovaly nebo klesaly s jedinou výjimkou v případě Ministerstva zemědělství, které finance na výzkumné záměry od roku 2001 zdvojnásobilo. V případě těchto „malých“ poskytovatelů a jimi užívaných alokačních mechanismů je situace značně rozdílná a vzhledem k tomu, že 11

z nich v současné době poskytuje 1–2 výzkumné záměry, jejich postupy jsou ve většině případů řešeny ad hoc pouze s tím požadavkem, aby byly respektovány zákonné normy. Je zřejmé, že jejich hodnotící mechanismy tak mají prakticky značně rozdílnou podobu. Z tohoto hlediska pak také neodpovídají definici zprostředkovatele, jak ji zde používáme. Zásadní vliv na rozdělování těchto prostředků má meziresortní připomínkové řízení, jehož výsledky RVV má v konstrukci rozpočtu na VaV zohlednit. Může zde tedy docházet k nežádoucímu efektu zpětné vazby v situaci, kdy je v této fázi alokačních mechanismů rozdělování financí ovlivněno poskytovateli, potažmo příjemci (v případě „malých“ poskytovatelů se nejedná o klasický vztah nezávislosti mezi zprostředkovatelem a příjemcem). Takto stabilně nastavené vztahy pak umožňují zachování značně roztržštěnosti alokačních mechanismů, přestože díky reálné roli RVV¹⁴ (a v současnosti i díky zákonu o veřejných výzkumných institucích) podíl takto alokovaných prostředků, jak vyplývá z uvedených dat, se v posledních letech stále snižuje. Pro budoucí vývoj je důležité především určení koncepčních cílů v tomto sektoru a strategií, jak jich dosáhnout. Má-li být takovým cílem zeštíhlení administrativy a zvýšení kvality a efektivity VaV v tomto sektoru, neobejde se to bez zásadního přesunu kompetencí z množství „malých“ poskytovatelů na jednoho zprostředkovatele, který zajistí jak efektivní administrativu, tak nezávislé transparentní hodnotící mechanismy.

Specifikem českého systému financování v evropském měřítku je významné postavení Akademie věd ČR, která zaujímá vůči výzkumu na VŠ minimálně rovnocenné postavení. Tradičně uváděným modelem, který je srovnatelný v zastoupení vládního sektoru (*government sector*)¹⁵ v systému VaV, je Francie. Jak však ukazuje jedna studie z poslední doby (*FILLIATRE-AU 2007*) i zde se situace v posledních dvaceti letech výrazně proměnila. Autoři ukázali, že 90 % výzkum-

Zdroj: Návrh výdajů státního rozpočtu na VaV 2003–2007; RVV

ných pracovníků z největší výzkumné instituce *Centre National de la Recherche Scientifique* pracuje dnes v tzv. spojených výzkumných centrech (*unités mixtes de recherche*), která jsou společnými pracovišti univerzit a CNRS¹⁶. Tato centra při tom procházejí jednou za 4 roky evaluací hodnotící komise CNRS, která hodnotí nejen výsledky z posledních let, ale i projekt na příští období. Finanční prostředky jsou pak v naprosté většině vyhrazeny na mzdy pracovníků center s tím, že ostatní finance mají získávat z externích zdrojů (např. univerzitních). Jedná se tak o jakési projektové financování lidských zdrojů.

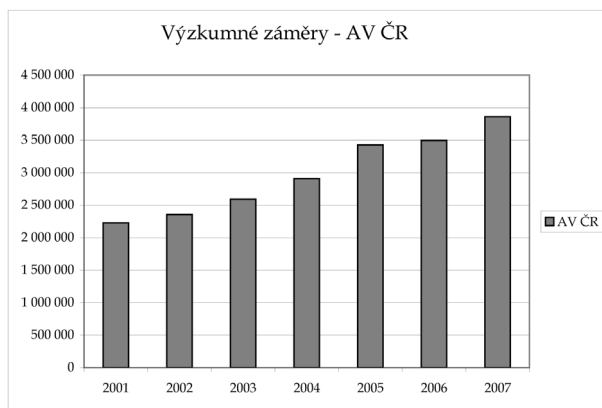
Podobně není český systém jednoduše porovnatelný se zeměmi střední a východní Evropy, ve kterých byl před rokem 1989 prosazován sovětský model oddělení výzkumu a výuky. Rozdílná situace jak v míře autonomie, tak ve významu pro národní systémy výzkumu je způsobena nejen odlišnou výchozí situací na začátku 90. let, ale také jinými transformačními strategiemi v jejich průběhu. Tak např. v Estonsku byla v letech 1996–98 akademie přeměněna na reprezentativní orgán předních vědců bez vlastní výzkumné infrastruktury a výzkumné instituty byly převedeny na vysoké školy. V Polsku měla tradičně *Polska Akademia Nauk* relativně slabší postavení proti vysokým školám a její autonomie byla oslabena tím, že primární financování jejich institutů probíhá přímo přes přísluš-

¹⁴ Reálná role je mimo jiné výsledkem konkrétního složení RVV. Je-li jejím předsedou přímo premiér, dostává se jí pochopitelně jiného postavení než je-li předsedou jiný člen vlády.

¹⁵ Do vládního sektoru jsou podle definice Frascati manuálu zahrnuty všechny instituce, které provádějí VaV, jsou financovány vládou a nejsou orientované na trh. Nepatří sem soukromé neziskové organizace, které pobírají institucionální financování do 50 % svého rozpočtu a instituce administrované VŠ (*FRASCATI, 2002*)

¹⁶ Podobně to platí pro další významné francouzské veřejné výzkumné instituce - *Institut national de la santé et de la recherche médicale, L'institut scientifique de recherche agronomique, Institut français de recherche pour l'exploration de la mer ad.*

né ministerstvo vědy a vysokého školství. Oproti tomu maďarská akademie věd si udržuje autonomii i v rozdělování finančních prostředků, které mají na starosti interní „rady kurátorů“ pro jednotlivé oblasti vědy, přesto je z hlediska výdajů na VaV relativně na stejné pozici jako maďarské vysoké školství (LES SYSTEMES, 2004). Česká republika tak stále (vedle Slovinska a Bulharska) patří ve střední a východní Evropě k zemím s největším rozdílem mezi výdaji uskutečněnými ve vládním sektoru a na vysokých školách.

Zdroj: Návrh výdajů státní rozpočtu na VaV 2003–2007; RVV

Finanční autonomie AV ČR není dána jen tím, že jsou její ukazatele závaznými výdaji státního rozpočtu, ale také tím, že je oprávněna rozhodovat o jejich rozdělení, přičemž institucionální prostředky tvoří až 87 % jejích celkových příjmů. V současnosti běžící cyklus financování vychází z alokačního mechanismu založeného na institucionálním hodnocení proběhlém v letech 2003–2004. Akademická rada AV ČR pro tento účel vytvořila interní normu, která stanovila nejen postup hodnocení, ale také alokační mechanismus, který byl na základě výsledků hodnocení využit pro rozdělování prostředků. Byly zřízeny expertní panely („hodnotící komise“), které na základě oponentských posudků zařadily návrhy výzkumných záměrů do jedné ze tří podskupin (Ia, Ib, Ic) podle míry naplnění hodnotících kritérií. Ta byla založena na mezinárodně rozšířené struktuře: výsledky VaV – lidské zdroje – cíle výzkumu. Vzhledem k intra-institucionálnímu charakteru tohoto hodnocení byl kladen důraz na roli externích aktérů v procesu hodnocení (zastoupení expertů působících mimo AV ČR muselo být v komisi nadpoloviční; 3 ze 4 oponentů museli být ze zahraničí). Výsledné rozřazení do tří podskupin znamenalo

finanční diferenciaci pomocí koeficientu vztaženého k výši institucionálních prostředků pro konkrétní pracoviště v roce 2004. Bylo-li promítnutí hodnocení do finanční diferenciaci dostatečné či nikoli, je obtížné posoudit, je však zřejmé, že, je-li jakýkoli alokační mechanismus nastavován z hlediska výkonu kompromisem zástupců samotných příjemců, odpovídá výsledek opět pouze kompromisu mezi výkonnými a méně výkonnými, a tím je značně oslabena konkurenční motivace jednotlivých institucionálních aktérů.

Z pohledu mezinárodních zkušeností se obecně zdá být neefektivnější systém, ve kterém jsou jednotlivé procedury důsledně odděleny, a to jak expertní hodnocení vědecké úrovně, tak institucionální procesní hodnocení a rozhodování o rozdělování prostředků. Tak např. britské periodické hodnocení VaV na vysokých školách¹⁷ (*Research Assessment Exercise*)¹⁸ produkuje pouze expertní posudek v podobě ohodnocení na škále 1–5, který slouží radám pro financování vysokého školství (*Higher Education Funding Council for England, Scotland, Wales, Department for Employment and Learning*) posléze jako podklad pro rozhodování o rozdělování prostředků (*grant*¹⁹). V krajní podobě může tak mít hodnocení podobu rankingu, který provádí nezávislá agentura na základě vlastní vypracované metodiky. Příkladem může být německý tzv. *Forschungsranking*, prováděný Centrem pro rozvoj vysokých škol (*Centrum für Hochschulentwicklung, Gütersloh*) pro obory na německých univerzitách, který na základě množství údajů o výzkumných úvazcích, publikacích, patentech, Ph.D., ale i reputaci pracoviště mezi odborníky z oboru vytváří strukturované profily institucí (viz HRONEK 2007).

Při hodnocení výzkumných záměrů v ČR v roce 2004 došlo však také na potřebu naplnit paragraf zákona hovořící o nutnosti zřídit meziresortní hodnotící skupinu pro návrhy výzkumných záměrů z oborově stejné problematiky. Toto ustanovení by ve svém

¹⁷ Ve Velké Británii je pouze 9 % výdajů na VaV užito ve vládním sektoru a rozhodující část aktivit VaV se tak odehrává na VŠ (OECD, MSTI 2006).

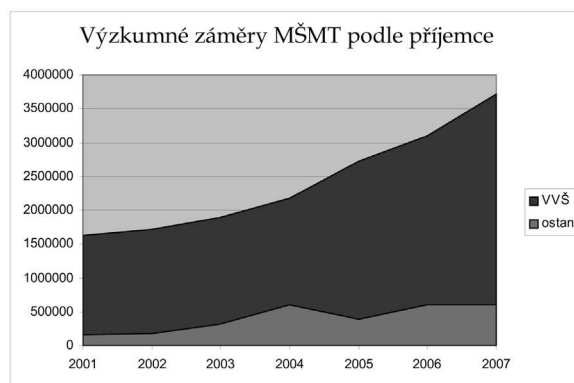
¹⁸ Viz <http://www.rae.ac.uk/>

¹⁹ V anglické terminologii je tím míněn blok finančních prostředků určených instituci k využití, tj. jako institucionální financování. Nejde tedy o granty, jak jsou chápány v ČR.

doslovném uplatnění znamenalo, že by musely být vytvořeny meziresortní komise téměř ke všem oborům, protože velká část univerzitního výzkumu má podobné oborové zaměření jako pracoviště AV ČR. Došlo by tak v přímé evaluační konfrontaci k srovnání akademického a vysokoškolského výzkumu. Akademická rada AV ČR po proběhnutí vlastního popsaného hodnocení a hodnocení meziresortní komisí zřízenou MŠMT rozhodla, že bude ve vztahu ke svým pracovištím respektovat vlastní hodnocení a že meziresortní hodnocení považuje za částečně chybné (Stanovisko 2005). Potvrdilo se tím, že, jakkoli může být nástroj financování VaV legislativně jednotně definován, skutečný alokační mechanismus je pak vytvářen mezi zprostředkovatelem a příjemcem.

Stejný podíl prostředků na výzkumné záměry jako AV ČR v současné době alokuje MŠMT. Z následujícího grafu je zřejmý především absolutní nárůst prostředků za poslední 3 roky, který je tvořen výhradně růstem na straně veřejných VŠ. Nezanedbatelná kategorie ostatních zahrnuje subjekty, které jsou uvedeny v zákoně § 4, odst. (3), písm. e) pod označením „právníké osoby neuvedené pod písmeny a) až d)“; jde především o instituce soukromého sektoru provádějící VaV v nejrůznějších oblastech (např. letecké, potravinářské či materiálové technologie). Přestože tvoří finanční prostředky poskytované těmto soukromým subjektům pouze asi 5 % celkového veřejného institucionálního financování, v mezinárodním srovnání se jedná spíše o jev ojedinělý.

Rozhodující část v současnosti alokovaných prostředků byla rozdělena na základě vyhlášení k podávání návrhů výzkumných záměrů začínajících rokem 2005. Podobně jako AV ČR vytvořilo MŠMT tehdy novou metodu hodnocení s návazným rozdělením financí. Jedním z předpokladů institucionálního financování je existence relativně autonomních institucionálních jednotek, které vykazují alespoň do určité míry integritu nejen finanční a organizační, ale i odbornou, příp. oborovou. Nabízí se otázka, která institucionální úroveň je v českém vysokém školství takovou integrační jednotkou. Ve zmíněných případech německém a britském hrají tuto roli oborově definované součásti fakult, resp. univerzit (*unit of assessment, Fach*), které představují také organizační jednotky v rámci vzdělávání vysokoškolských institucí. V polském případě jsou to „základní jednotky“ VŠ, většinou fakulty, a v estonském případě jsou to univerzitní výzkumné

Zdroj: Návrh výdajů státní rozpočtu na VaV 2003–2007; RVV²⁰

instituty. Institucionální struktura VŠ v ČR v současné době nezahrnuje (až na výjimky) specializované výzkumné jednotky a současně pro ni dosud nejsou charakteristické větší integrované součásti specializované oborově. V rámci podmínek udělování výzkumných záměrů byly v roce 2004 ministerstvem odlišeny od „uchazeče“, tj. většinou VŠ, „vykonavatel“, tj. většinou fakulta, a také „řešitel“, tj. osoba odpovědná za odbornou úroveň. Není pochyb, že již tato „vícestupňovost“ komplikuje vymezení výzkumného záměru jako skutečně institucionálního financování. Tak v návrhu VZ měly být uvedeny základní informace o VŠ (organizační struktura, přehled všech činností ad.), současně o fakultě (specifikace činnosti ve VaV, výsledky VaV, mezinárodní spolupráce, rozpočet) a i o „řešitelském týmu“ (jmenovitě; jejich výsledky ve VaV). Další ustanovení pak prakticky kopírovala pravidla projektového financování: popis problematiky včetně současného stavu bádání, cíle, metody, harmonogram, výsledky výzkumu, rozpis nákladů včetně osobních nákladů na konkrétní (!) výzkumné pracovníky. Za této situace jistě není překvapením, že mnozí „řešitelé“ z VŠ koncipovali návrhy jako projektovou podporu týmů pracujících na konkrétním tématu výzkumu. Podobně byl problematicky definován hodnotící proces, a především jeho výsledky. V „Zásadách hodnocení návrhů VZ“ je výslovně uvedeno, že „předmětem hodnocení není primárně hodnocení instituce, resp. pracoviště či řešitelského týmu a jejich charakteristiky a výsledky“ (ZÁSADY, 2004). MŠMT zřídilo meziresortní hodnotící komise, které

²⁰ Pro rok 2007 se jedná o údaj, který odpovídá schválenému rozpočtu, tj. nevyjadřuje faktické čerpání prostředků.

hodnotily všechny návrhy mu podané. Jejich funkcí bylo za prvé přepočítat oponentní posudky na počet bodů podle uvedeného matematického modelu, dále posoudit „přínos řešení, připravenost k řešení, šance uspět, pravděpodobnost uspokojení potřeb“ a opět přepočítat podle geometrického modelu na bodovou hodnotu²¹. Posouzení finančních nákladů měla sice komise provést, nebylo však zahrnuto do hodnocení. Výsledkem bylo rozřazení návrhů splňujících náležitosti do čtyř skupin metodou shlukové analýzy podle procentuální části, která měla být financována z rozpočtu MŠMT. Jak se však ukázalo, celková suma požadovaných prostředků značně přesáhla finance, které byly k dispozici, a tak MŠMT rozhodlo, že budou financovány pouze návrhy z prvních dvou skupin, a to ze 100 %, resp. 90 %. Důsledkem bylo další zpochybnění institucionálního charakteru tohoto alokačního mechanismu, a to do té míry, že splňuje všechna základní vymezení financování projektového omezení v rozsahu, rozpočtu a čase a soutěž mezi návrhy, z nichž část je neúspěšná²².

Nespokojenost s tímto systémem hodnocení výzkumných záměrů projevíli jak mnozí zástupci VŠ, tak Česká konference rektorů a Rada vysokých škol, které následně vytvořily vlastní komise k této problematice a spolupracovaly na dalším kole vyhlášení výzkumných záměrů v roce 2006. Postup, který byl tentokrát zvolen, byl výrazně odlišný od předchozího kola, ve němž však bylo rozdělováno podstatně více prostředků. Současná nekonzistentnost alokačního mechanismu výzkumných záměrů na VŠ je tak vnímána jako nemalý problém a žádá si do budoucna koncepční řešení.

ZÁVĚRY

Institucionální financování VaV, na což již bylo mnohokrát poukázáno²³, bude muset projít proměnou,

kteřá však v současné situaci nemá jednoduchá východiska. Základními předpoklady pro budoucí systém je vyřešení tří okruhů problémů, které vyplývají z předchozí analýzy: a) budoucí postavení AV ČR, otázka její alokační a (nebo) rozpočtové samostatnosti, b) institucionální základna VaV na VŠ, její stabilizace a případné propojení s AV ČR, c) roztržštění resortního výzkumu včetně způsobů alokace finančních prostředků. Řešením, které se nabízí a které vychází také z uvedených zahraničních zkušeností, je jisté sjednocení alokačních mechanismů institucionálního financování.

Za prvé, by bylo vhodné využít prostředků na specifický výzkum účelově pro interní grantové agentury VŠ, které se již dnes orientují k (v zákoně definovanému) účelu specifického výzkumu – podpoře výzkumné činnosti studentů magisterského a doktorského studia, a tím odstranit paradox tohoto nástroje financování, který má často za důsledek, že je s financemi nakládáno podle okamžité potřeby buď k uvedenému cíli nebo jako s nevázanými institucionálními prostředky.

Za druhé, problém nejednotnosti podmínek u různých zprostředkovatelů a pro různé příjemce může vyřešit pouze jednotný alokačního mechanismu, a to ovšem ve dvou (!) krocích. Nejprve je nutné zavést jednotnou administrativu a s ní i shodnou proceduru, podle níž by byly prostředky alokovány z jednoho místa, ať již by šlo o nový úřad vzniklý z nebo v rámci RVV nebo speciální „výzkumné“ ministerstvo. Současně však je nanejvýš smysluplné, aby odborné posouzení kvality vědeckého výzkumu na jednotlivých pracovištích bylo prováděno odděleně (!), a to kombinací tzv. tvrdých i měkkých informací, tj. výsledků VaV jak jsou evidovány v Informačním systému VaV²⁴, ale i procedurou *peer review*, která při dostatečném zastoupení externích aktérů (zahraničních i neakademických) v expertních panelech může přinést významné impulsy a informace nejen pro posouzení kvality VaV, ale i pro hledání dalších příležitostí rozvoje. Základem takového hodnotícího mechanismu by mohl být systém uplatňovaný v AV ČR s tím, že jeho administrátorem by byla nová instituce charakteru sítě, vzniklá na základě dohody všech významných aktérů VaV v ČR. Výsledkem hodnocení by tak mělo být odborné posouzení výzkumného profilu instituce

²¹ Návrhům tak mohlo být přisouzeno max. 400 bodů za oponentské posudky a max. 100 bodů za hodnocení podle uvedených kritérií.

²² Změny mezi lety 2004 a 2005 pro jednotlivé školy jsou vypočítány na stránkách MŠMT; http://www.msmt.cz/Files/VedaA-Vyzkum/VZ/VZ2005/Text_ke_grafum.htm

²³ Viz VÝCHOZÍ TEZE, 2007; COUNTRYNOTE 2006; CÍLE REFORMY SYSTÉMU VaV, 2007

²⁴ Jakkoli dosavadní Metodika hodnocení výsledků VaV vyžaduje ještě významné úpravy.

(labelling), které by bylo podkladem nejen pro uvedený úřad, tj. pro institucionální financování, ale i pro další zprostředkovatele veřejné podpory VaV.

Toto sjednocení by si však, za třetí, vyžádalo i jistou harmonizaci institucionální struktury VaV v ČR tak, aby základní jednotky, které budou usilovat o prostředky z veřejné podpory, byly v hlavních charakteristikách srovnatelné (míra odborné specializace, finanční a organizační autonomie apod.). Významným krokem tímto směrem je zákon o veřejných výzkumných institucích, nezbytně nutné však bude především systematictěji řešit problém vztahu výzkumu na VŠ vůči AV ČR, ale také vůči soukromému sektoru. Zde se jistě také nabízí několik alternativ, které však budou muset v nejbližší době projít veřejnou diskusí mezi odborníky a hlavními aktéry těchto změn.

Dokumenty a data:

- [1] Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků
- [2] Nařízení vlády č. 461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji
- [3] Nařízení vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů
- [4] Návrh výdajů státní rozpočtu na VaV 2003, 2004, 2005, 2006, 2007
- [5] Data pro výpočet SP 2003, 2004, 2005, MŠMT
- [6] Výroční zpráva o činnosti, Masarykova univerzita, Brno 2005
- [7] Stanovisko Akademie věd ČR k průběhu a závěrům meziresortního
- [8] Hodnocení výzkumných záměrů, zahajovaných od 1. ledna 2005, AV ČR 2004
- [9] Zásady hodnocení návrhů výzkumných záměrů, MŠMT 2004
- [10] Výchozí teze pro přípravu Bílé knihy terciárního vzdělávání, MŠMT, 2007
- [11] Výroční zpráva o činnosti České konference rektorů za rok 2005, schválena Plénem České konference rektorů na Výročním shromáždění 27. 1. 2006 v Brně
- [12] Cíle reformy systému VaV, RVV, 2007
- [13] FISCHER, J., JEŽEK, F., TREMLOVÁ, B. (2006) Výzkum a vývoj na vysokých školách - specifický výzkum. Materiál pro zasedání sněmu Rady vysokých škol dne 16. 11. 2006
- [14] Zápis ze 6. pracovní schůze SK RVŠ, 14.-15. 10. 2006, Ostrava

Literatura:

- [1] BARRÉ, Remi; FILLIATREAU, Ghislaine; LEPORI, Benedetto. New Perspectives for the Design and Production of S&T Indicators. Position paper on the future development of the indicators activities in the European Research Area. PRIME General Conference, Pisa, 29. 1.-1. 2. 2007.
- [2] BARRÉ, Remi. The Emergence of 'Positioning Indicators'. Towards a European STI Indicators Platform (ESTIP)? Position Paper. PRIME annual conference on 7th February 2006.
- [3] FILE, Jon; WEKO, Thomas; Hauptman, Arthur; KRISTENSE, Bente; HERLITSCHKA, Sabine. Thematic Review of Tertiary Education: Tertiary Review Czech Republic: Country Note, CSVŠ, Praha 2006.
- [4] FILLIATREAU, Ghislaine et al. (2007) Reconsidering public research funding in France. CNRS as an agency for project-based allocation of human resources. Science and Public Policy, forthcoming.
- [5] Frascati Manual. Proposed Standard Practise for Surveys on Research and Experimental Development (2002), OECD, Paris.
- [6] GEUNA, A. The changing rationale for European research funding, Journal of Economic Issues 35 (3). 2001.
- [7] HRONEK, František. Stav a trendy hodnocení výzkumu v zahraničí, AULA 15, 2007, s. 79-111.
- [8] IRVINE, J., MARTIN, B.R., ISARD, P. Investing in the Future: an International Comparison of Government Funding and Academic and Related Research. Edward Elgar, Aldershot and Brookfield, Vermont 1990
- [9] LEPORI, Benedetto Methodologies for the Analysis of Research Funding and Expenditures. From input to positioning indicators. Research Evaluation 15 (2), 2006, s. 133-243.
- [10] Les Systèmes Nationaux de Recherche et d'Innovation du Monde et Leurs Relations avec la France. La Pologne (2003), OST, Paris.
- [11] Main Science and Technology Indicators (2006), OECD, Paris.
- [12] TALAŠOVÁ, Jana; BEBČÁKOVÁ, Iveta. Formule pro rozdělování prostředků na specifický výzkum - analýza současného stavu, návrh nového řešení. In: Hodnocení kvality vysokých škol. Sborník příspěvků z 8. semináře, Ústí nad Labem, 2007.

Seznam zkratk:

AV ČR - Akademie věd České republiky
 CNRS - Centre National de la Recherche Scientifique
 ČÚZK - Český úřad zeměměřičský a katastrální
 ČVUT - České vysoké učení technické v Praze
 FF UK - Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

STUDIE

FHS UHK – Fakulta humanitních studií Univerzity Hradec Králové

FS VŠB-TU – Fakulta strojní Vysoké školy báňské – Technické univerzity v Ostravě

FT TU – Fakulta textilní Technické univerzity v Liberci

MD – Ministerstvo dopravy

MI – Ministerstvo informatiky

MK – Ministerstvo kultury

MO – Ministerstvo obrany

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MV – Ministerstvo vnitra

MZ – Ministerstvo zdravotnictví

Mze – Ministerstvo zemědělství

MZLU – Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

MŽP – Ministerstvo životního prostředí

NBÚ – Národní bezpečnostní úřad

PF MU – Právnická fakulta Masarykovy univerzity

RVŠ – Rada vysokých škol

RVV – Rada pro výzkum a vývoj

SÚJB – Státní úřad pro jadernou bezpečnost

UK – Univerzita Karlova v Praze

Upa – Univerzita Pardubice

UPOL – Univerzita Palackého v Olomouci

VaV – výzkum a vývoj

VZ – výzkumný záměr

ZČU – Západočeská univerzita v Plzni